Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto

Asia: Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 245/2020 vp)

Ammattimaisia suomalaisia messujärjestäjiä edustava Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysministeriölle koskien hallituksen esitystä laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Koronapandemian vaikutukset messu- ja tapahtumatoimialalla

Hallituksen esitys vaikuttaisi suoraan messu- ja tapahtumatoimialaan. Koronakriisin vuoksi messu- ja tapahtumaelinkeinoon ovat kohdistunut voimakkaat, jo kymmenen kuukautta kestäneet viranomaisrajoitukset. Rajoitukset ovat olleet voimakkaampia ja pitkäkestoisempia kuin millään muulla toimialalla.

Tiukat rajoitukset ja niiden lyhytjänteisyys ovat aiheuttaneet messu- ja tapahtuma-alan yrityksille merkittäviä vaikeuksia. Koronakriisin myötä alan yritysten liikevaihdot ovat pudonneet 80-95 %. Messuyritysten henkilökunnasta valtaosa on lomautettuna ja osin irtisanottuna.

Messualan yritykset ovat siis jo valmiiksi erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Lakiehdotuksessa ehdotettu mahdollisuus sulkea asiakastiloja kahden viikon ajaksi kerrallaan vaikeuttaa tilannetta entisestään.

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry:n mielestä sulkemisen sijaan viranomaisten tulisi valvoa omavalvontaa ja terveysturvallisia toimintatapoja. Lisäksi lakiehdotuksessa esitetyt ilmaantuvuusluvut ovat mielestämme alhaisia huomioiden se, miten voimakkaasti tilojen sulkeminen vaikuttaa alan yrityksiin ja niiden henkilökuntaan.

Koronapandemian tilanne on muuttunut hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksessä todetaan, että koronavirukseen ei ole toistaiseksi tehoavaa lääkehoitoa eikä rokotetta. Tämä tilanne on kuitenkin muuttunut olennaisesti viimeisen kuukauden aikana. Rokoteohjelman edistyessä erilaisten rajoitus- ja sulkutoimenpiteiden toteuttamisen välttämättömyyttä tulisi mielestämme arvioida uudelleen.

Hallituksen esityksen tilannekuvassa ei ole huomioitu myöskään sitä, että koronaviruksen leviämistä voidaan ehkäistä hygieniatoimenpiteiden ja lähikontaktien välttämisen lisäksi myös testaamisella. Esimerkiksi pikatestejä ja rokotustodistuksia voidaan hyödyntää. Huomioon ei ole myöskään otettu yritysten vaikuttavaa omavalvontaa ja muuta turvallisuustyötä

Toivomme asiantuntijoilta ja päättäjiltä mahdollisimman pikaisesti päätöksiä siitä, millä tasolla rokotekattavuuden ja koronatartuntojen tulee kansallisesti olla, jotta Suomessa voidaan todeta epidemian päättyneen ja palata takaisin normaalin lainsäädännön käyttöön.

Asiakastiloja koskevat hygieniavelvoitteet (ehdotuksen 58 c §)

Tartuntatautilain väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 245/2020) mukaan toiminnanharjoittajien tulisi koronaviruksen leviämisen estämiseksi huolehtia yleisistä hygieniatoimista muun muassa asiakastiloissa tai muissa osallistujatiloissa. Asiakkailla tai osallistujilla pitäisi olla mahdollisuus käsien puhdistamiseen ja siivouksesta olisi huolehdittava tehostetusti. Lisäksi asiakkaille ja osallistujille tulisi antaa tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet.

Messukeskukset on rakennettu varta vasten suuria yleisötapahtumia varten ja hygieniataso on jo lähtökohtaisesti korkea. Suomalaiset ammattimaiset messujärjestäjät ovat tehneet lisäturvallisuusvalmisteluja jo keväästä 2020 lähtien ja korkeaa hygieniatasoa on nostettu entisestään. Ala on laatinut yhteiset omavalvontaohjeet, jotka täyttävät OKM:n, THL:n ja Aluehallintovirastojen kaikki vaateet turvalliselle tapahtumalle. Käsien puhdistaminen on mahdollista ja siivousta tehostetaan. Messujärjestäjät ovat myös laatineet asiakkailleen ja yhteistyökumppaneilleen tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet niin erilaisina videoina, visuaalisina elementteinä kuin teksteinäkin. Ala on tuottanut omat toimintaohjemateriaalit eri kohderyhmille. Lakiesityksen hygieniavaateet toteutuvat messualalla siis jo nyt.

Lähikontaktien estäminen asiakastiloissa (ehdotuksen 58 d §)

Lakiesityksen mukaan, jos epidemia on sairaanhoitopiirin alueella kiihtymisvaiheessa, kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä päätöksen, jonka mukaan määrättyjen asiakastilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkailla tai seurueilla on tosiasiallisesti mahdollisuus välttää lähikontakti toisiin asiakkaisiin tai seurueisiin. Elinkeinonharjoittaja voi valita parhaiten omaan toimintaansa sopivan tavan toimia. Toimet voivat liittyä erilaisiin tilajärjestelyihin, aikataulujen porrastamiseen tai vaihtoehtoisesti myös asiakasmäärien rajoittamiseen

Kaikki edellä mainitut toimet toteutuvat jo messukeskuksissa ja niissä järjestettävissä tapahtumissa. Tilat ovat väljät, useita tuhansia neliömetrejä. Messukeskukset ovat myös erittäin korkeita ja niiden ilmastointi on huippuluokkaa. Messuilla pystytään rajaamaan kerralla sisäänpääsevien ihmisten määrä ja näillä porrastuksilla varmistamaan riittävät turvavälit. Ihmisten jakautumista eri tiloihin voidaan ohjata ja rajoittaa. Messukeskuksiin on useita sisäänkäyntejä ja sisällä halleissa ihmiset voidaan ohjata kulkemaan tiettyjä reittejä. Moni asia arjessa ei toteudu yhtä turvallisesti kuin mihin messukeskuksissa pystytään.

Valitettavasti ammattimaisille messujärjestäjille ei ole annettu koronakriisin aikana mahdollisuutta osoittaa, että ne pystyvät järjestämään tapahtumia terveysturvallisesti.

Viranomaisen päätös sulkea asiakastilat määräajaksi (ehdotuksen 58 g §)

Kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä alueellaan elinkeinoharjoittajiin ja muihin toimijoihin kohdistuvan päätöksen sulkea määrätyt tilat enintään kahden viikon ajaksi.

Tällaiset rajoitukset ja niiden lyhytjänteisyys ovat kohtalokkaita messutoimialalle. Messu- ja tapahtuma-alalla asiakastilojen sulkemisen yhteydessä kyse on aina elinkeinotoiminnan kieltämisestä, sillä tapahtumien järjestäminen edellyttää, että asiakkaat voivat olla paikalla asiakastiloissa.
Sulkemispäätös aiheuttaisi yrityksille merkittäviä taloudellisia tappioita, mistä seuraa yritystoiminnan lopettamisia, konkursseja ja työttömyyttä etenkin, kun yritykset ovat koronakriisin vuoksi jo valmiiksi heikossa taloudellisessa tilassa.

Mielestämme on tärkeää, että viranomaiset velvoitettaisiin keskustelemaan paikallisella ja valtakunnallisella tasolla tapahtumaelinkeinon ammattilaisten kanssa, jotta kaikki mahdolliset muut toimet epidemian leviämisen estämiseksi olisi tosiasiallisesti käyty läpi, ennen kuin tehdään sulkupäätöksiä. Sulkemisen sijasta yritysten tulee kehittää omavalvontaansa ja terveysturvallisia toimintatapoja, joita viranomaisten tulee valvoa.

On tärkeää huomioida, että kaikki tapahtumat eivät ole samanlaisia ja messutapahtumat ovat hyvin terveysturvallinen tapahtumamuoto.

Messuala tarvitsee pitkäjänteisyyttä viranomaispäätöksiin

Ministeriön syyskuisessa lakiluonnoksessa mahdollistettiin viranomaispäätösten antaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Nykyisessä hallituksen esityksessä se on palautettu takaisin voimassaolevaan käytäntöön, joka mahdollistaa päätökset maksimissaan kuukaudeksi kerrallaan.

Tapahtumaelinkeinon yksi elinehto on ennakoitavuus, joka ei toteudu kuukauden mittaisten päätösten myötä.

Messujen järjestäminen on pitkäjänteistä työtä. Yhden tapahtuman valmistelu kestää keskimäärin vuoden. Alan kustannus- ja tulorakenteen vuoksi rajoituksilla ja suluilla on aina myös niiden voimassaoloajan ulkopuolelle ulottuvia merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tapahtuman peruuntuessa kaikki siitä syntyneet kulut jäävät messujärjestäjän ja alihankintaketjun maksettaviksi, samalla kun tulot jäävät kokonaan tulematta.

Messu- ja tapahtumaelinkeino voidaan pysäyttää nopeasti, mutta tapahtumien käynnistäminen ja yleisöjen luottamuksen saavuttaminen tapahtuvat aina viiveellä. Pitkään jatkuneiden rajoitusten sekä kieltojen ja toimialalle huonosti kohdistuneiden taloudellisten tukien vuoksi messualan yritysten riskinkantokyky on erittäin heikko. Tapahtumien järjestämisen estäminen ilman sen aiheuttamien menetysten kompensoimista tulee aiheuttamaan toimialan yritysten liiketoiminnan alasajoja tai konkursseja sekä työpaikkojen menetyksiä

Esitämme, että laissa mahdollistettaisiin viranomaispäätösten tekeminen kolmeksi kuukaudeksi epidemian perustason alueilla. Lisäksi viranomainen tulisi velvoittaa tekemään päätökset mahdollisimman pitkäaikaisiksi silloin, kun epidemian ennustettavuus sen sallii. Näin taattaisiin paremmin se, että elinkeinonharjoittajilla säilyy tosiasillinen mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa

kannattavaa toimintaa. Viranomaiselle jää aina mahdollisuus muuttaa voimassa olevia päätöksiä, mikäli epidemiatilanne tätä edellyttää.

Yrityksen liiketoiminnan sulkemisen kompensoiminen

Viranomaisen päätös kieltää asiakastilojen käyttö johtaa tulovirran loppumiseen samalla kun henkilöstökulut ja muut kulut juoksevat Myös tilojen kustannukset on maksettava sulkemisen aikanakin. Yrityksille on myös syntynyt ennen rajoitusaikaa kuluja, jotka jäävät rasittamaan yrityksen tulosta liiketoiminnan keskeytyessä.

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry on sitä mieltä, että jos viranomaiselle annetaan oikeus tartuntatautilain nojalla kieltää asiakastilojen käyttö kokonaan tai osittain, niin valtion tulee kompensoida tilojen sulkemisesta aiheutuvat menetykset elinkeinonharjoittajalle. Näin toimitaan jo eräissä Euroopan maissa.

Koemme, että lainsäätäjä on kohdellut messu- ja tapahtumatoimialaa eriarvoisesti muihin toimialoihin verrattuna. Kun ravitsemisliiketoimintaa koronaepidemian vuoksi rajoitettiin, toteutettiin järjestely, jolla hyvitettiin ravitsemisliikkeille lainsäädännöllä asetetuista rajoituksista aiheutuneita kustannuksia. Messu- ja tapahtumaelinkeinolle viranomaisrajoituksista aiheutuneita tappioita ei ole hyvitetty.

Messu-ja tapahtuma-ala tarvitsee välittömästi toimialalle soveltuvan, yritysten menetyksiä riittävästi korvaavan tuen. Toimialan uudelleen käynnistyminen ja koronaepidemian aiheuttamien riskien kantaminen edellyttää lisäksi yritysten taloudellista tukemista niin kauan kuin kokoontumisrajoituksia joudutaan jatkamaan.

Messuilla on suuri merkitys suomalaiselle elinkeinoelämälle. Sen lisäksi, että eri messuilla esitellään alan viimeisimmät uutuudet, siellä tehdään paljon kauppaa ja merkittäviä yhteistyösopimuksia. Messuilla on myös suuri merkitys järjestämispaikkakuntiensa elinkeinoelämälle ja työllisyyteen. Vuonna 2018 messujen tulovaikutus Suomen elinkeinoelämälle oli puoli miljardia euroa.

Tiivistelmä

Mielestämme yksittäisten yritysten sulkemisen on oltava viimeinen vaihtoehto ja ensisijaisesti on käytettävä muita ohjaavia ja rajoittavia toimenpiteitä ja huomioitava eri alojen erityspiirteet.

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry haluaa korostaa, että kongressi- ja messukeskuksissa on mahdollista kaikissa olosuhteissa säilyttää riittävät turvavälit. Tilat ovat väljät, hygieniataso erittäin korkea, ilmanvaihto huippuluokkaa ja pintojen puhdistus säännöllistä. Messuilla lähikontaktin välttäminen on kaikissa tilanteissa mahdollista. Kerralla sisällä tiloissa olevien ihmisten määrää voidaan säädellä ja lisäksi kävijät voidaan rekisteröidä siten, että heidän tavoitettavuutensa on mahdollista tapahtuman jälkeenkin.

Messuala on huolissaan lakiehdotuksen 58 g kohdassa ehdotetusta elinkeinotoiminnassa käytettävien tilojen kokonaan sulkemisen mahdollisuudesta, mikä käytännössä tarkoittaa elinkeinoharjoittajan toiminnan kieltämistä. Ala on syvässä kriisissä ja tällaiset päätökset voisivat

aiheuttaa konkursseja ja työttömyyttä. Sulkemisen voi tehdä nopeasti, mutta ihmisten luottamuksen palauttaminen rajoitusten poistuttua kestää kauan.

Lisäksi messualan mielestä alalle tulisi korvata viranomaispäätöksistä johtuvat tappiot.

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry kattaa hyvin ammattimaisen messujärjestämisen Suomessa. Jäseniä ovat Suomen Messut Osuuskunta, Tampereen Messut Oy, Turun Messukeskus Oy, Lahden Messut, Jyväskylän Messut Oy, Pohjois-Suomen Messut ry., Pohjanmaan Expo Oy, Suomen Asuntomessut Osuuskunta, Mediapro Messut Oy, Riihimäen Messut Oy ja KPK Events. www.messutsuomessa.fi

Lisätietoja:

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry, puheenjohtaja Juha Rahko, puh. 0500 499964, juha.rahko@paviljonki.fi

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry, varapuheenjohtaja Marja Pekkanen, puh. 040 545 7766, marja.pekkanen@turunmessukeskus.fi

Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry, toiminnanjohtaja Reija Könönen, puh. 050 560 4615, reija.kononen@messutsuomessa.fi